

ЛІНГВОДИДАКТИЧНІ АСПЕКТИ МІЖДИСЦИПЛІНАРНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ПЕРЕКЛАДУ АКТИВ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРАВА

LINGUODIDACTIC ASPECTS OF INTERDISCIPLINARY TRAINING IN EU LEGAL TRANSLATION

Янченко І.О.,

orcid.org/0000-0003-1245-4221

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри української мови і літератури, іноземних мов та перекладу
Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна»

Стаття присвячена дослідженню перекладознавчих аспектів підготовки фахівців перекладу актів права Європейського Союзу в контексті євроінтеграційних процесів в Україні. Євроінтеграційний курс України, закріплений Угодою про асоціацію з ЄС та отриманням статусу країни-кандидата, створив потребу у спеціалістах, компетентних у роботі з масивним корпусом європейського законодавства, водночас аналіз освітніх програм засвідчив, що спеціалізовані курси з перекладу права ЄС залишаються рідкісним явищем в українських університетах, натомість переважають загальні дисципліни юридичного перекладу.

У статті проаналізовано специфічні характеристики актів права ЄС, які вимагають особливої перекладацької підготовки: термінологічну багатозначність та автономне тлумачення, складні синтаксичні конструкції та їхню адаптацію, особливості відтворення дефініцій, переклад інституційних термінів, відтворення модальності та юридичної сили положень та «false friends» перекладача. На конкретних прикладах продемонстровано типові перекладацькі проблеми та методологію критичного аналізу перекладів.

Обґрунтовано необхідність формування комплексу компетентностей – правової, лінгвістичної, власне перекладацької, технологічної та професійної – як відповіді на специфіку євролекту та багатомовності актів ЄС. Запропоновано диференційований підхід до інтеграції навчання залежно від спеціальності: для перекладачів, юристів та міжнародників розроблено окремі моделі з різним обсягом та акцентами.

На основі компаративного аналізу перекладознавчих практик європейських університетів виділено ключові принципи ефективного міждисциплінарного навчання. Розроблено й описано інноваційну модель міждисциплінарного модуля «Практикум з перекладу та імплементації актів права ЄС» обсягом 5 кредитів ECTS, що базується на методології перевернутого навчання, роботі міждисциплінарних підгруп та інтеграції сучасних технологій (Moodle, Zoom, Google Workspace, CAT-tools). Модуль передбачає поетапну роботу від доперекладацького аналізу до створення професійного перекладу та термінологічного глосарію з обов'язковим реєв review.

У дослідженні вказано реальні проблеми впровадження міждисциплінарної підготовки в українських ЗВО та запропоновано практичні шляхи їх подолання. Визначено перспективи подальших досліджень у розробці навчально-методичних комплексів та критеріїв оцінювання якості перекладів та вдосконалення методології перекладацького аналізу.

Ключові слова: переклад, *acquis communautaire*, євролект, міждисциплінарне навчання, компетентності перекладача, освітні програми, юридичний переклад, євроінтеграція.

The article addresses the pressing issue of integrating EU law translation training into educational programs of Ukrainian Universities in the context of European integration processes. The signing of the Association Agreement and granting Ukraine EU candidate status necessitated preparing qualified specialists capable of working with *acquis communautaire* texts comprising over 100,000 pages of legal documentation. Research revealed that less than 20% of Ukrainian universities include specialized courses on EU law translation, limiting themselves to general legal translation courses.

The article analyzes specific characteristics of EU legal acts requiring special translation training: the principle of autonomous interpretation of terms, complex syntactic structures, multilingualism with equal legal force of all versions, institutional terminology, modality and translator's "false friends". Practical examples demonstrate typical translation problems and critical analysis methodology.

The necessity of forming a comprehensive competence set is substantiated – legal, linguistic, translation, technological and professional. A differentiated approach to training integration depending on specialization is proposed: separate models with varying scope and emphases have been developed for translators, lawyers and international relations specialists.

Based on comparative analyses of leading European universities' practices, key principles of effective interdisciplinary training were identified. An innovative model of the interdisciplinary module "Practical Course in EU Law Translation and Implementation" (5 ECTS credits), based on flipped learning methodology, interdisciplinary group work, and modern technology integration (Moodle, Zoom, Google Workspace, CAT-tools), has been developed. The module involves step-by-step progression from pre-translation analysis to professional translation and terminological glossary creation with mandatory peer review.

Implementation challenges are identified and practical solutions proposed. Perspective for further research in developing educational-methodological complexes and translation quality assessment criteria are determined.

Key words: EU law translation, *acquis communautaire*, Eurolect, interdisciplinary learning, translator competencies, educational programs, legal translation, European integration.

Постановка проблеми. Підписання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом та надання Україні статусу кандидата на вступ до ЄС зумовили необхідність масштабної роботи над відповідністю українського законодавства до правових норм ЄС, сукупність яких налічує понад 100 тисяч сторінок юридичних текстів. За даними Урядового офісу координації європейської та євроатлантичної інтеграції, станом на квітень 2025 року Україна виконала близько 81% зобов'язань за Угодою про асоціацію, що передбачає переклад та адаптацію більшої частини актів права ЄС. Водночас зміст освітніх програм ЗВО приділяє недостатню увагу формуванню компетентностей у сфері перекладу актів європейського права. Як констатує Т. Коломєць, аналіз освітніх практик українських правничих шкіл демонструє рух від «базових» (мінімальних) моделей до «просунутих» із міждисциплінарними компонентами. Водночас лише окремі ЗВО впроваджують освітні компоненти, викладання яких забезпечується іноземною мовою, або пропонують програми подвійного диплому [1, с. 41–42]. За даними моніторингу освітніх програм, проведеного автором у 2025 році, менше 20% ЗВО запровадили дисципліни, присвячені перекладу актів права ЄС, переважна більшість дотепер обмежуються загальними курсами юридичного перекладу. Разом з тим, існує великий попит на кваліфікованих перекладачів, здатних працювати з текстами *acquis communautaire*.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання перекладу юридичних текстів та методики навчання юридичного перекладу досліджували як вітчизняні, так і зарубіжні науковці. Теоретичні засади юридичного перекладу розглядав у своїх роботах ряд дослідників: К. Д. Робертсон [2], В. Карабан [3], Л. Славова [3], Т. Коломєць [1] та ін. Особливості перекладу в контексті європейського права досліджено в роботах М. Байчіч [2], Л. Бель [2], Дж. Понтрадольфо [2], В. Карабана [3], Л. Славової [3], І. Батіної [3], С. Кабанової [3], Е. Палійчук [3], О. Підгрушної [3], Ю. Полєсвої [4], Ю. Трикашної [3], О. Олійник [3], Б. Стасюка [3], Л. Ярової [3] та ін. Методологічні аспекти підготовки юридичних перекладачів через партнерство викладачів англійської мови для юридичних цілей та правничих фахівців розглянуто Дж. Норкоттом та Г. Брауном, які обґрунтовують необхідність міждисциплінарної співпраці для ефективного навчання [5]. Проблематику багатомовності ЄС та взаємодії європейського права з національними правовими мовами досліджує С. Тейлор, аналізуючи питання, що постають

через необхідність забезпечення рівності всіх мовних версій правових актів ЄС при збереженні їхньої юридичної сили [6].

Фундаментальним внеском у розробку навчально-методичного забезпечення є двомовний посібник з перекладу актів права ЄС, створений міжнародною групою експертів у співпраці з українськими університетами [2, 3].

Проте комплексного дослідження інтеграції перекладу актів права ЄС у програми підготовки фахівців різних напрямів в українському освітньому контексті дотепер не проводилося. Розглянуті праці зосереджені або на суто лінгвістичних аспектах перекладу, або на загальних питаннях методики навчання перекладу, не враховуючи специфіки міждисциплінарної підготовки та різних потреб випускників спеціальностей 035 Переклад, 081 Право та 291 Міжнародні відносини. Існує успішний зарубіжний досвід навчання перекладу права ЄС. Наприклад, у Люксембурзькому університеті діють магістерські програми з європейського права, які поєднують правові та перекладознавчі дисципліни [7]; Страсбурзький університет пропонує сертифікатну програму з перекладу інституційних текстів ЄС [8], тощо. Але адаптація таких моделей в українській освітній системі вимагає врахування національної специфіки, рівня володіння іноземними мовами студентів та особливостей ринку праці.

Постановка завдання. Необхідність спеціалізованої підготовки фахівців з перекладу актів права ЄС підтверджується не лише практичними потребами євроінтеграційного процесу, але й законодавчими вимогами. Закон України «Про застосування англійської мови в Україні» (2024) передбачає обов'язкове володіння англійською для категорій державних службовців, включаючи правничі професії, що створює нормативне підґрунтя для системної підготовки фахівців у цій сфері [1, с. 39]. **Метою** статті є обґрунтування необхідності та визначення шляхів інтеграції аспектів перекладу актів європейського права в освітні програми підготовки фахівців спеціальностей 035 Філологія (переклад), 081 Право та 291 Міжнародні відносини, а також розробка практичних рекомендацій щодо формування відповідних компетентностей у міждисциплінарному контексті.

Виклад основного матеріалу. Акти права ЄС мають специфічні характеристики, які потрібно враховувати при перекладі й вимагають від фахівців спеціальної підготовки. Як зазначає Т. Коломєць, юридичний переклад є різновидом

галузевого перекладу, що вимагає поєднання мовної та правничої складових підготовки. [9, с 26]. Ідеться про термінологічну багатозначність та автономне тлумачення, складні синтаксичні конструкції та їхню адаптацію, особливості відтворення дефініцій, переклад інституційних термінів, відтворення модальності та юридичної сили положень та «false friends» перекладача.

Принцип автономного тлумачення, закріплений у практиці Суду ЄС, передбачає, що терміни права ЄС мають однакове значення у всіх державах членах, незалежно від національних правових традицій. Це викликає труднощі при перекладі, оскільки перекладач має уникати асоціацій з національними правовими концепціями. Так, наприклад, термін «*undertaking*» у статті 101 Договору про функціонування ЄС (ДФЄС) має автономне значення, визначене практикою Суду ЄС, і охоплює будь-яку організацію, що здійснює економічну діяльність, незалежно від її правового статусу та способу фінансування: «*The following shall be prohibited as incompatible with the internal market: all agreements between undertakings, decisions by associations of undertakings and concerted practices which may affect trade between Member States and which have as their object or effect the prevention, restriction or distortion of competition within the internal market ...*» [10]. В офіційному українському перекладі цей термін звучить як «*підприємство*» – «*Несумісними з внутрішнім ринком є всі угоди між підприємствами, рішення об'єднань підприємств і узгоджені дії...*» – і має вужче значення згідно з Господарським кодексом України. Здобувачі освіти-перекладачі повинні розуміти цю розбіжність та вміти пояснювати її у коментарях до перекладу [11].

Акти права ЄС часто містять надзвичайно складні конструкції з множинними підрядним, що є результатом намагання забезпечити максимальну точність. Як приклад наведемо складне речення з поєднанням підрядних означальних, умови і мети: «*Although the implementation of Council Recommendation 98/561/EC of 24 September 1998 on European cooperation in quality assurance in higher education (3) has been a marked success as demonstrated in the report of the Commission of 30 September 2004, there is still a need to improve the performance of European higher education, particularly as regards quality, in order for it to become more transparent and trustworthy for European citizens and for students and scholars from other continents.*» [12] – «*Незважаючи на помітний успіх імплементації Рекомендації Ради 98/561/ЄС від 24 вересня 1998 року про європей-*

ську співпрацю у сфері забезпечення якості вищої освіти (3) – як про це свідчить звіт Комісії від 30 вересня 2004 року – все ще існує потреба у підвищенні ефективності європейської вищої освіти, зокрема її якості, для того, щоб вона стала прозорішою і надійнішою для громадян Європи, студентів і науковців з інших континентів» [13]. Поступова конструкція «*Although... there is still...*» відтворена через «*Незважаючи на... все ще існує*», вставна конструкція з тире зберігає структуру оригіналу, підрядне мети «*in order for it to become*» передане через «*для того, щоб вона стала*», де зміна особи відповідає нормам української мови.

Назви інституцій ЄС часто не мають прямих відповідників в українській правовій системі, що вимагає від перекладача застосування калькування або запозичення при перекладі інституційних термінів. Класичний приклад калькування міститься в преамбулі: «*The European Parliament and the Council of the European Union*» – «*Європейський Парламент і Рада Європейського Союзу*». Важливо зберігати єдність цих термінів у всіх документах ЄС.

Розрізнення між різними ступенями зобов'язальності (shall, should, may) – відтворення модальності – є важливим для правильного розуміння юридичної сили положень. Як приклад, розглянемо тут і в наступних прикладах фрагменти «Рекомендації Європейського Парламенту і Ради 2006/143/ЄС від 15 лютого 2006 року про подальшу європейську співпрацю у сфері забезпечення якості вищої освіти»: «*These standards should be further developed in cooperation with representatives of the higher education sector. They should be applied in such a way as to protect and promote diversity and innovation*» [12] – «*Ці стандарти необхідно надалі допрацювати у співпраці з представниками галузі вищої освіти. Їх необхідно застосовувати у такий спосіб, що відповідає цілям захисту та просування розмаїття та інновацій*» [13]. Модальне «*should*» передано через безособову конструкцію «*необхідно*» + інфінітив – це середній ступінь зобов'язання – у рекомендаціях ЄС виражає сильне очікування, а не абсолютний обов'язок. Водночас повторення конструкції «*should... should*» відтворене паралельним «*необхідно... необхідно*» вжито для підкреслення важливості обох положень.

Особливу небезпеку становлять «false friends» перекладача – терміни, які мають схожу форму в англійській та українській мовах, але різне значення у правових системах. «*Recommendation 98/561/EC called for quality assurance systems to*

be based on a series of essential features, including evaluation of programmes or institutions through internal assessment, external review, and involving the participation of students, publication of results and international participation.» [12] – «Рекомендацією 98/561/ЄС передбачено, що системи забезпечення якості повинні базуватися на низці ключових особливостей, у тому числі оцінюванні освітніх програм або закладів освіти шляхом проведення внутрішнього оцінювання, зовнішньої перевірки, і передбачати участь студентів, публікацію результатів та залучення у міжнародних експертів». Цілком відповідно у даному прикладі «review» перекладено не як «рев'ю» або «огляд»: у юридичному контексті «external review» – це «зовнішня перевірка» [13].

Водночас останній наведений приклад може слугувати для демонстрації методології критичного аналізу перекладів актів права ЄС. 1. Першочерговим завданням є збереження модальності вихідного тексту. У цьому фрагменті конструкція «called for» передає заклик, властивий актам рекомендаційного характеру, натомість переклад через «передбачено» створює враження встановлення норми з юридичною категоричністю. Разом з тим слід зазначити, що переклад юридичних текстів завжди балансує між дослівністю і функціональністю – і в українській юридичній практиці конструкція «рекомендацією передбачено» є усталеною формулою для передачі змісту актів рекомендаційного характеру. 2. Синтаксична структура оригіналу не збережена, а граматична узгодженість у межах одного речення становить окрему проблему. Оригінальний текст побудований як єдиний перелік суттєвих особливостей, у той час як переклад руйнує цю паралельність, вводячи нову предикатну одиницю «передбачати», що створює враження двох окремих вимог. Конструкція «у тому числі» вимагає єдиного відмінка для всіх елементів перекладу, однак аналізований переклад демонструє хаотичне змішування місцевого, називного та знахідного відмінків. Водночас абсолютно правильне граматичне рішення може вимагати радикальної реструктуризації речення. Обраний варіант є компромісним між дослівним і граматично правильним, який забезпечує передачу всього змісту оригіналу без втрати жодного елемента. 3. В аналізованому фрагменті фіксується тенденція до надмірної номіналізації: додавання конструкції «шляхом проведення» там, де оригінал має просто «through», створює зайве ускладнення без додаткового змісту. При цьому номіналізація є характерною рисою української

юридичної мови, яка виконує важливу функцію підвищення формальності та офіційності тексту. 4. Серед усіх зауважень до аналізованого фрагменту лише одна проблема є елементарним порушенням норм української мови і не має стосунку до складнощів перекладу, особливостей юридичної термінології чи відмінностей між правовими системами – «залучення у міжнародних експертів». Така помилка є неприйнятною, оскільки підриває довіру до якості перекладу і ставить під сумнів правильність складніших перекладацьких рішень, навіть якщо вони є виправданими. Усі інші питання дійсно можуть бути предметом дискусії і вочевидь залежать від перекладацької стратегії, однак помилка не є питанням інтерпретації – це просто помилка, яка має бути виправлена. Такий приклад є цінним дидактичним матеріалом, оскільки окреслені питання зміни модальності, розриву синтаксичних структур, граматичні невідповідності, надмірна номіналізація та невиправдана конкретизація є типовими і знижують якість перекладу. Але критика завжди має зазначати, що перекладач працює в умовах необхідності одночасного задоволення множинних вимог, і часто змушений іти на обґрунтовані компроміси для створення функціонального тексту, який виконує свою комунікативну функцію в українському правовому просторі.

На основі аналізу практичних прикладів та професійних вимог можна визначити основні компетентності, яких мають набути здобувачі освіти: правова, лінгвістична та перекладацька. Для успішної роботи із текстами європейського права, фахівці повинні: 1) знати основи права ЄС, розуміти принципи автономного тлумачення та їх вплив на переклад, бути обізнаними з національним правом України для адекватного відтворення термінів; 2) досконало володіти мовою оригіналу і мовою перекладу, розуміти стилістичні особливості євролекту та українського юридичного стилю, знати морфосинтаксичні відмінності між мовами (номіналізація, пасивні конструкції, тощо); 3) володіти стратегіями та прийомами перекладу спеціалізованих текстів, вміти працювати з паралельними корпусами та термінологічними базами (IATE, EUR-Lex), мати розвинені навички редагування та саморедагування перекладу. Сьогодні також до основних слід віднести технологічну компетентність: вміння користуватися CAT-tools (відповідно до стандартів ISO-20771-2020) і навички роботи з електронними правовими базами даних [14]. Важливим є також формування професійної компетентності майбутніх фахівців: вони повинні розуміти етичні

аспекти юридичного перекладу, бути здатними працювати в команді (це важливо при роботі над великими проєктами перекладу актів європейського права), а також вміти управляти власним часом та дотримуватися дедлайнів. Відповідно до практики Суду ЄС, описаної Ю.Полєєвою, перекладачі зобов'язані дотримуватися найсуворішої таємниці щодо всієї інформації, розкритої до та під час слухань. Авторка підкреслює, що «precision is essential» – точність є критично важливою, а попереднє вивчення матеріалів справи є невід'ємною частиною роботи перекладача [4, с. 284].

З урахуванням специфіки різних спеціальностей та спираючись на рекомендації МОН України (лист від 12.01.2023 № 1/484-23), згідно з якими «найкращі юридичні перекладачі – це юристи, які стали лінгвістами, або лінгвісти, які стали вивчати право» [1, с. 40], а також напрацювання проєкту EC Association4U, в Університеті розроблено диференційований підхід до інтеграції компетентностей з перекладу актів права ЄС. Методологічною основою запропонованої моделі слугує «Двомовний посібник з перекладу актів права ЄС» (Видавець ВПЦ «Київський університет») – комплексний посібник англійською і українською мовами з перекладу законодавства ЄС, створений експертами з перекладу з країн ЄС у співпраці з чотирма українськими університетами [2, 3]. Цей навчальний посібник охоплює як теоретичні засади перекладу євролекту, так і практичні аспекти роботи з різними типами актів права ЄС, що робить його ідеальним базовим ресурсом.

Для здобувачів освіти спеціальності 035 Філологія (переклад) запропоновано включити до освітньої програми спеціалізовану дисципліну «Мова європейського права» обсягом 5 кредитів ECTS на 4-му курсі бакалаврату або в магістратурі. Для здобувачів освіти за спеціальністю 081 Право доцільним є включення модуля «Переклад та інтерпретація права ЄС» (3 кредити) в межах курсу «Право Європейського Союзу». Для здобувачів освіти за спеціальністю 291 Міжнародні відносини рекомендується вибірково навчальна дисципліна «Переклад інституційних документів ЄС» (5 кредитів), з фокусом на перекладі не лише нормативних актів, але й політичних документів, комюніке, резолюцій.

Оптимальною моделлю інтеграції є створення спільних модулів для здобувачів освіти різних спеціальностей. Міждисциплінарність у навчанні перекладу актів права не є теоретичною абстракцією – це усталена практика провідних європей-

ських університетів, що довела свою ефективність у підготовці фахівців для роботи з багатомовним законодавством ЄС. Для компаративного аналізу обрано європейські ЗВО за трьома критеріями: наявність спеціалізованих програм з перекладу права ЄС, географічна близькість до інституцій ЄС (забезпечує можливість стажувань), різноманітність освітніх моделей (від повноцінних магістерських програм до сертифікатних курсів). Женевський університет має унікальну модель інтеграції через спільний курс для студентів-перекладачів та студентів-міжнародників, де вони спільно працюють над перекладом документів міжнародних організацій, включаючи акти ЄС, резолюції ООН, рішення міжнародних судів [15]. Важливою особливістю є залучення практикуючих перекладачів з міжнародних організацій, розташованих в Женеві, котрі виступають менторами проєктних груп. Страсбурзький університет розташований у місті, де базуються Європейський парламент та Рада Європи, розробив сертифікатну програму з перекладу спеціально для студентів різних спеціальностей [8]. Програма передбачає шестимісячне навчання з обов'язковим стажуванням у перекладацьких службах європейських інституцій і має real-time workshops, де здобувачі освіти перекладають документи, що розглядаються Європейським парламентом на поточній сесії, з подальшим аналізом офіційних перекладів після їх публікації.

Українські ЗВО сьогодні також стоять на шляху інтеграції перекладознавчих, правових та політологічних підходів як це зроблено, наприклад, в КНУ імені Тараса Шевченка, де створена магістерська програма «Усний і письмовий переклад у сфері міжнародних відносин» для здобуття унікальної професійної кваліфікації «юридичний перекладач / перекладачка» в межах європейського класифікатора професій (ESCO) за двома спеціальностями: Міжнародні відносини та Філологія [16]. Однак системного впровадження спеціалізованих міждисциплінарних програм з перекладу актів права ЄС, доступних для студентів різних спеціальностей одночасно, в українських університетах дотепер не спостерігається.

Порівняльний аналіз європейського досвіду допоміг виділити ключові принципи ефективного міждисциплінарного навчання перекладу актів права ЄС. Передусім, матеріали і завдання мають бути автентичними і здобувачі освіти повинні працювати з реальними актами права ЄС, які перебувають у процесі імплементації. По-друге, здобувачі освіти різних спеціальностей мають усвідомлювати, що кожен привносить і застосо-

вує власну компетентність: перекладачі – мовну та перекладознавчу, юристи – розуміння правових систем та термінології, міжнародники – знання політичного контексту та міжнародних відносин. По-третє, навчання має бути проблемно-орієнтованим, а студенти розв’язувати конкретні (реальні) питання, які вимагають комплексного рішення з використанням знань різних дисциплін. Четверте – рефлексивність та критичне мислення – здобувачі освіти не просто перекладають, а аналізують власні рішення, обґрунтовують вибір стратегій, оцінюють можливі правові наслідки різних варіантів перекладу. І, зрозуміло, що сьогодні є неможливим не використовувати сучасні технології – інтеграція CAT-tools, корпусних інструментів, платформ для дистанційного навчання та співпраці.

Синтезуючи напрацювання європейських університетів та сучасні педагогічні підходи, в Університеті «Україна» пропонується інноваційна модель міждисциплінарного модуля «Практикум з перекладу та імплементації актів права ЄС» обсягом 5 кредитів ECTS. Наукова новизна підходу полягає у зміщенні акценту з педагогічного супроводу на лінгвістичну взаємодію в міждисциплінарних групах. Концептуальною основою модуля є методологія перевернутого навчання, яка передбачає самостійне опанування теоретичного матеріалу через відео лекції та онлайн-ресурси з наступною фокусованою практичною роботою під час синхронних занять. Ця модель є особливо ефективною для навчання перекладу, оскільки максимізує час на практичну перекладацьку діяльність та командну роботу. Технологічна інфраструктура модуля інтегрує Moodle як основну платформу управління навчанням в Університеті, Zoom для синхронних занять з можливістю роботи у breakout rooms, Google Workspace для спільного редагування перекладів у реальному часі та CAT-tools для професійної перекладацької практики. Така багаторівнева технологічна екосистема забезпечує як асинхронну самостійну роботу, так і ефективну синхронну взаємодію міждисциплінарних підгруп. Модуль розрахований на тридцятьох здобувачів освіти трьох спеціальностей, які формують шість міждисциплінарних підгруп по п’ять осіб. Кожна підгрупа включає двох студентів-перекладачів, двох студентів-юристів та одного студента-міжнародника, що відтворює реальну конфігурацію роботи з актами права ЄС у практичному контексті. Дванадцятитижнева структура модуля передбачає поетапне проходження від підготовчої фази через доперекладацький аналіз до власне пере-

кладу та створення термінологічного глосарію. Підготовча фаза забезпечує формування спільної понятійної бази через серію відео лекцій, що охоплюють мову та багатомовність ЄС, типологію актів права, принцип автономного тлумачення, систему джерел права та політико-правовий контекст євроінтеграції України. Підгрупи обирають один з шести сучасних актів права ЄС та розподіляють ролі відповідно до фахових компетентностей. Фаза доперекладацького аналізу реалізує міждисциплінарний підхід, де перекладачі аналізують тип тексту та термінологію, юристи досліджують правову базу та зв’язок з українським законодавством, а міжнародники вивчають політичний контекст прийняття акта. Власне перекладацька фаза поєднує асинхронну індивідуальну роботу із синхронними консультаціями, де юристи надають правові коментарі безпосередньо в текст перекладу через режим коментування Google Docs. Паралельно підгрупи створюють термінологічний глосарій обсягом до двохсот термінів, що стає колективним навчальним продуктом та презентує результат узгодження термінологічних рішень у міждисциплінарному контексті. Завершальний етап модуля структурується навколо комплексного оцінювання перекладів через взаємне рецензування та публічний захист. Кожна підгрупа отримує для рецензування переклад іншої підгрупи, що забезпечує критичне осмислення перекладацьких стратегій та поглиблює розуміння варіативності перекладацьких рішень. Процес peer review передбачає структуроване оцінювання за чотирма критеріями: термінологічна точність, відповідність правовому змісту оригіналу, стилістична адекватність та якість термінологічного глосарію. Підсумкове заняття – захист проєктів – організується як конференція із презентаціями перекладацьких проєктів за участю викладачів трьох спеціальностей. Кожна підгрупа презентує не лише фінальний переклад, але й рефлексивний аналіз перекладацького процесу, включаючи критичні точки міждисциплінарної взаємодії, випадки розбіжностей у тлумаченні правових норм та механізми досягнення консенсусу.

Впровадження навчання перекладу актів права ЄС в освітні програми не є безпроблемним. Передусім, існує дефіцит викладачів, які одночасно є експертами у перекладознавстві і правознавстві. Вирішенням є створення цільових програм підвищення кваліфікації для викладачів, залучення практиків на умовах погодинної оплати, міжуніверситетська співпраця. Іншим проблемним питанням є еко-

номічні обмеження українських ЗВО, що унеможлиблює пряме копіювання європейських моделей. Орієнтовна вартість впровадження включає в себе щонайменше оплату праці трьох викладачів та технічної підтримки (необхідність доступу до ліцензійних CAT-tools та термінологічних баз, що передбачає укладення угод про надання освітніх ліцензій або використання безкоштовних версій програмного забезпечення). Як підкреслює Т. Коломєць, «альтернативна мономодель» з одним викладачем-правником з освітою філолога може використовуватися лише «в умовах кадрового голоду», що є неприйнятним для якісної підготовки [7, с. 29]. Окремим викликом є інтеграція навчання перекладу актів права ЄС у навчальні плани через обмеженість кредитного навантаження освітніх програм. Вирішення варіативне – через оптимізацію навчальних планів, об'єднання споріднених дисциплін, створення курсів вибіркових та факультативних дисциплін, літніх /зимових шкіл. Важливо також враховувати рівень володіння англійською мовою здобувачів освіти – в Україні B1-B2, в Європі C1 – що відрізняє українську модель від європейської і передбачає додаткову мовну підготовку здобувачів освіти. Водночас, згідно з рекомендаціями МОН України (лист від 12.01.2023 №1/484-23), юридичний переклад може стати другою професійною кваліфікацією для здобувачів різних спеціальностей, що обґрунтовує

міждисциплінарний характер запропонованого модуля.

Висновки. Проведене дослідження систематизує перекладознавчі проблеми, що виникають при роботі з актами права ЄС, та обґрунтовує методологічні засади підготовки фахівців у цій галузі. Запропонований міждисциплінарний модуль синтезує здобутки теоретичного осмислення та практичного досвіду, нормативне обґрунтування якого базується на вимогах Стандартів вищої освіти та рекомендаціях МОН України, а змістове наповнення враховує специфіку юридичного перекладу як поєднання мовної та правничої складових. Комплексна інтеграція створює модель, адекватну потребам українського освітнього простору в контексті європейської інтеграції, забезпечуючи перехід від «базових» до «зразкових» освітніх практик у підготовці фахівців для роботи з *acquis communautaire*. Запропонований модуль належить до категорії інноваційних практик із елементами новизни та відповідає на завдання, зумовлене зобов'язаннями України за угодою про асоціацію з ЄС – необхідність масштабної підготовки кваліфікованих перекладачів-юристів.

Перспективи подальших досліджень включають розробку детальних навчально-методичних комплексів для кожного блоку модуля, а також дослідження можливостей інтеграції міждисциплінарного модуля з програмами міжнародної академічної мобільності та стажуваннями в інституціях ЄС.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Коломєць Т. О. Навчальна дисципліна «Юридичний переклад» як складова процесу формування (вдосконалення) іншомовної компетентності студентів-правників у правничих школах України (Частина перша). Юридичний науковий електронний журнал. 2025. № 1. С. 38–42. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2025-1/6> (дата звернення: 19.12.2025).
2. Bajcic M., Robertson C., Slavova L. (Eds.). Manual on EU Legal Translation into Ukrainian. Part A (Посібник з перекладу актів права ЄС українською мовою. Частина А). Kyiv : Kyiv University, 2024. 135 p.
3. Bajcic M., Robertson C., Slavova L. (Eds.). Manual on EU Legal Translation into Ukrainian. Part B (Посібник з перекладу актів права ЄС українською мовою. Частина Б). Kyiv : Kyiv University, 2024. 289 p.
4. Polieieva Yu. S. Contemporary legal translation at the EU Court of Justice: European framework from a Ukrainian perspective. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія. 2025. № 71. С. 282–286. DOI: <https://doi.org/10.32782/2409-1154.2025.71.62> (дата звернення: 19.12.2025).
5. Northcott J., Brown G. Legal translator training: Partnership between teachers of English for legal purposes and legal specialists. English for Specific Purposes. 2006. Vol. 25. P. 358–375. DOI: 10.1016/j.esp.2005.08.003 (дата звернення: 19.12.2025).
6. Taylor S. The European Union and National Legal Languages: an Awkward Partnership? *Revue française de linguistique appliquée*. 2011. Vol. XVI, № 1. P. 105–118. DOI: 10.3917/rfla.161.0105 (дата звернення: 19.12.2025).
7. Master in European Law in Translation / University of Luxembourg. URL: https://www.en.uni.lu/studies/fdef/master_in_european_law (дата звернення: 10.12.2025).
8. Certificate in EU Institutional Translation / University of Strasbourg. URL: <https://www.unistra.fr/formation/certificat-translation-ue> (дата звернення: 10.12.2025).
9. Коломєць Т. О. Навчальна дисципліна «Юридичний переклад» як складова процесу формування (вдосконалення) іншомовної компетентності студентів-правників у правничих школах України (Частина

друга, продовження). Юридичний науковий електронний журнал. 2025. № 2. С. 25–30. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2025-2/3> (дата звернення: 19.12.2025).

10. Consolidated version of the Treaty on the Functioning of the European Union. Official Journal of the European Union. 2008. L 115. P. 88–89. URL: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:12008E101:EN:HTML> (дата звернення: 19.12.2025).

11. Договір про заснування Європейської Спільноти : консолідована версія станом на 1 січня 2005 року. База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_017#Text (дата звернення: 19.12.2025).

12. Recommendation 2006/143/EC of the European Parliament and of the Council of 15 February 2006 on further European cooperation in quality assurance in higher education. Official Journal of the European Union. 2006. L 64. P. 60–62. URL: [https://eur-lex.europa.eu/eli/reco/2006/143\(1\)/oj/eng](https://eur-lex.europa.eu/eli/reco/2006/143(1)/oj/eng) (дата звернення: 19.12.2025).

13. Рекомендація Європейського Парламенту і Ради 2006/143/ЄС від 15 лютого 2006 року про подальшу європейську співпрацю у сфері забезпечення якості вищої освіти. База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_004-06#Text (дата звернення: 19.12.2025).

14. Клим'юк О. Тонкощі юридичного перекладу за допомогою CAT. Асоціація правників України. URL: <https://www.hsa.org.ua/blog/tonkoshhi-iuridicnogo-perekladu-za-dopomogoiu-sat-advokat-oleg-klimiuk> (дата звернення: 19.12.2025).

15. The MA in Legal and Political Translation / University of Geneva. URL: <https://www.unige.ch/fti/en/enseignements/ma-traduction/> (дата звернення: 10.12.2025).

16. Освітньо-професійна програма «Усний і письмовий переклад у сфері міжнародних відносин» : другий (магістерський) рівень вищої освіти : за спец. 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії», 035 «Філологія» / Київський національний університет імені Тараса Шевченка. URL: <https://www.iir.edu.ua/sites/default/files/2025-05/%D0%BF%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BA%D0%BB%D0%B0%D0%B4%20%D0%BC%D0%B0%D0%B3%D1%96%D1%81%D1%82%D1%80.pdf> (дата звернення: 10.12.2025).

Дата першого надходження рукопису до видання: 20.11.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 19.12.2025

Дата публікації: 31.12.2025